

Morkels alfabet – del 1

Skönlitteratur för barn från olika tider och skilda delar av världen. Sånger, muntligt berättande, bilderböcker, kapitelböcker, lyrik, dramatik, sagor och myter - Svenska/Svenska som andraspråk, Årskurs 1-3

Syfte

Eleverna ska läsa, förstå och analysera en bok på djupet. De ska leva sig in i boken och förstå karaktärernas situation.

Läraren reflekterar (om boken)

Morkels alfabet av Stian Hole handlar om Anna som en dag hittar en lapp på åkern när hon är på väg hem från skolan. Anna får så småningom reda på att det är Morkel som skrivit lappen. Morkel som inte går i skolan. Varför skriver han lappar och vad gör han egentligen på dagarna? I planeringsfasen skapade jag aktiviteter före, under och efter läsningen.

Metod och aktiviteter före läsningen

Jag visar boken för eleverna och bläddrar fram några sidor. Eleverna får fundera på:

- Vilken slags bok är det här? Vad är typiska inslag i den?
- Förutspå handlingen med hjälp av omslaget.
- Är det Morkel som är på bilden? Vem är han?
Varför är halsduken lindad runt ansiktet?
Efter vi läst baksidestexten kanske vi undrar: Vem och varför skriver någon lappar?

Under läsningen:

- Samla nya ord på en plansch i klassrummet.
- Det finns många sammansatta ord i boken. Skriv upp dem på tavlan. Hur man kan tänka när man stöter på en sammansatt ord?
- Eftersom det finns många namn på olika fåglar i texten, gör vi en lista på fåglar under läsningens gång.
- Samla egna ord på en given bokstav, precis som Morkel och Anna gör.
- Skriv frågor till huvudpersonerna under läsningens gång. Frågor som jag tänker använda till en aktivitet efter läsningen.

Efter läsningen:

- Lucktexter.
- Sant eller falskt-påståenden (muntligt).
- En skrivuppgift (skriva en fortsättning på boken).
- Dramaövning. En person går ut genom dörren och kommer in igen som en karaktär i boken och eleverna ställer frågor till karaktären som hittar på svar.

Genomförande – några exempel

Vi läste några sidor, skrev upp en del ord som *åkern*, *halmstrå* med lpaden nära till hands för bildstöd. "Nysnö är spårsnö". Vad menas med det? Vi pratade årstider och flyttfåglar. Vi samlade namn på olika fåglar.

Morkels alfabet

åker - en bit mark där det växer
tex potatis eller vete

halmstrå - smal stjälk av torkad säd

elefantjord - flock av elefanter

atlas - kartbok

myr - mark som är mycket fuktig

transformatorstation -

↓
en anordning som
ändrar spänningen
i elektrisk ström

↓
en byggnad

skare - hård yta på snön

Textsamtal

Textsamtalet är viktigt och jag har i min planering skrivit ner frågor innan läsningen. Under läsningens gång uppstår alltid nya frågor men jag tycker att det är viktigt att jag vet innan vad jag vill med samtalet. Det handlar både om språket (sammansatta ord, nya ord) och innehållet.

Uppgiften att samla på frågor till huvudpersonerna togs på största allvar. En av de viktigaste frågorna var: Varför går inte Morkel till skolan? Där stannade vi en stund och diskuterade vad de kunde bero på.

Frågor till huvudpersonerna:

Morkel

Varför går du inte i skolan?
 Varför skriver du lappar?
 Vem skriver du till?
 Var är din mamma och pappa?
 Var bor du? Har du ett hem?
 Varför är du ensam?
 Har du några syskon?
 Vad gör du på dagarna?
 Varför försvann du?
 Var har du varit?
 Hur gammal är du?

Anna

Vet mamma & pappa om att du är med Morkel på eftermiddagarna efter skolan?
 Varför är Morkel så speciell?
 Varför kan du inte hitta en ny kompis?

Ord

Sammanställningen av de nya orden blev till en intressant lektion. Myrgäster var för mig ett nytt ord. Vi diskuterade ordklasser. Vi gjorde ett verb av ett substantiv. En del ord kan betyda flera saker. En del av orden är mycket viktiga, som källkritik. Jag kunde berätta för eleverna att jag precis läst en recension i DN av vår bok som vi jobbar med. Där skrev journalisten om bilden på bokomslaget, att det var Anna. Jag beskrev för eleverna min omedelbara reaktion som var att jag måste ha missuppfattat alltihop. Jag som trodde att det var Morkel på framsidan. Det skrivna ordet väger tungt men jag gick tillbaka till boken och kollade. Jag upptäckte då att jag hade rätt. Det var inte Anna på bilden. Det gäller att vara källkritisk. Även de som skriver i tidningar kan skriva fel.

Nya ord

<u>D</u>	<u>M</u>
detalj	myrgäster
dyrbarhet	metafor
dyster	
<u>E</u>	<u>N</u>
effektfull	novell
effektivisera	nationaldag
effektiv	
ekipering	
<u>K</u>	
källa	
källkritik	

Skrivuppgift

En kort skrivuppgift handlade om att skriva ner fyra ord på samma bokstav som ens namn på samma sätt som Morkel och Anna ger varandra ord på M och A. Två av orden skulle vara nya ord som de ännu inte hade lärt sig. Det blev en febril aktivitet i rummet. Jag uppmanade eleverna att titta sig omkring och läsa vad som fanns på väggarna. En elev ville titta i en ordbok och hittade tjocka *Svenska Ordbok* (som är mycket värdefull eftersom den innehåller bra förklaringar och bilder). Det blev dessutom ett lärtillfälle att prata om bokstavsordning och hur man letar i en ordbok.

Lgr22 Syfte

Utveckla förmåga att läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften.

Centralt innehåll

Skönlitteratur för barn från olika tider och skilda delar av världen. Sånger, muntligt berättande, bilderböcker, kapitelböcker, lyrik, dramatik, sagor och myter. Texter som belyser människors upplevelser och erfarenheter.

Kriterier för bedömning av kunskaper

Eleven läser bekanta och elevnära texter med flyt genom att använda lässtrategier på ett i huvudsak fungerande sätt. Eleven kommenterar och återger delar av innehållet och visar grundläggande läsförståelse. Eleven för också enkla resonemang om tydligt framträdande budskap i texterna.